

Broedvogelinventarisatie AWD Westhoek 2023

Dini Thibaudier, Hugo Langezaal en Hanneke Oltheten

Terreinomschrijving/algemeen

Sinds 2018 inventariseren Dini Thibaudier, Hugo Langezaal en Hanneke Oltheten de Westhoek. Het is een gebied van 53.1 hectare in de AWD, ten westen van het Oosterkanaal. Het wordt begrensd door het pad langs het Oosterkanaal, de Houtweg en de nieuwe Haasvelderweg. Het terrein kent een afwisselende vegetatie bestaande uit Meidoorn- en Duindoornstruweel, Vlier, eik, ruwe Berk, Abelen, een eenzame Vliegden en open duin, begroeid met o.a. Duinroos en Duinviooltje. In het noordwesten van het gebied liggen wat sloten uit de voormalige landbouwperiode en bevinden zich ook enkele uitgestoven laagten. In 2020 is er een vrij grote enclosure gekomen met daarin vochtige laagtes en voornamelijk vergraste hogere delen. Afgelopen jaar zijn de eerste Moeraswespenorchissen verschenen in de lage delen van de enclosure. In februari dit jaar zijn er drie nieuwe Tapuiten- broedkasten geplaatst (foto). Wij blijven hopen op broedende Tapuiten.

Wegens omstandigheden konden wij slechts 6 bezoeken brengen, 5 zonsopgang en 1 ochtend bezoek. Mogelijk heeft dit effect gehad op het totaal aantal territoria. In 2022 was het aantal territoria licht gestegen na een sterke daling de jaren ervoor, met 130 territoria; in 2023 heeft de daling zich verder doorgezet naar 114. Het aantal soorten is licht toegenomen (zie tabel). Dat heeft waarschijnlijk te maken met het natte voorjaar. Hierdoor stond er veel water in de enclosure en in het grasland erachter. Watersnippen vlogen een aantal keren op uit de Pitrus en er verbleven een paartje Meerkoeten en een paartje Wilde Eenden in de sloten achter de enclosure. Wij hebben geen jongen gezien, dus het is erg onwaarschijnlijk dat zij hier gebroed hebben.

Wel was er een zingende Blauwborst in de enclosure aanwezig. Er was weer eens een territorium van de Boomkruiper en ook de Winterkoning liet zich horen na een aantal jaren van afwezigheid. De Kleine Plevier heeft vrij laat in het jaar in de enclosure gebroed. Wij hebben enkel losse individuen aangetroffen in mei, maar Jaap Vink vond een nest op 13 juni. De Rietgors is nu 3 jaar achter elkaar aanwezig en lijkt zich definitief gevestigd te hebben, broedend in de Pitrus.

Sinds 1986 wordt de Westhoek geïnventariseerd. Naar analogie van het boek “Verschenen of Verdwenen” (SOVON, Kosmos 2021), hebben wij gekeken welke vogels in ons kavel zijn verschenen en welke zijn verdwenen. Ook hebben wij gekeken naar welke vogels zijn toegenomen, afgenomen of gelijk gebleven.

Verschenen				
Soort	Jaar verschijnen	Jaar max aantal territoria	Max aantal territoria	Opmerking
Blauwborst	2020	2020 & 2023	1	Rondom duinvallei en sloten
Boomleeuwerik	2006	2021	16	Sterk toegenomen
Grote Lijster	2021	2022 & 2023	2	1-2 territoria
Kievit	2016	2022	3	1-2 territoria
Rietgors	2021	2022	3	1-3 territoria
Witte Kwikstaart	2007	2016	3	1-3 territoria
Verdwenen				
Soort	Jaar verdwijnen	Jaar max aantal territoria	Max aantal territoria	Opmerking
Ekster	1996	1992	9	2007-2011 1 territorium
Holenduif	1986	1986	4	Enkel in 1986 aanwezig
Houtduif	2017	1988	15	Na 1997 sporadisch aanwezig
Nachtegaal	2021	2004	19	Na 2005 sterk afgenomen
Paapje	1993	1988	7	1 territorium in 2006
Ringmus	1991	1990	2	Enkel 1987-1990 aanwezig
Roodborst	2018	1989	5	Altijd in lage dichtheid aanwezig
Sprinkhaanzanger	2014	1989	17	Sterke afname na 2001
Tapuit	1989	1986	3	Effectief na 1989 verdwenen.
Wulp	1988	1986 & 1987	1	
Zomertortel	2007	1987	6	

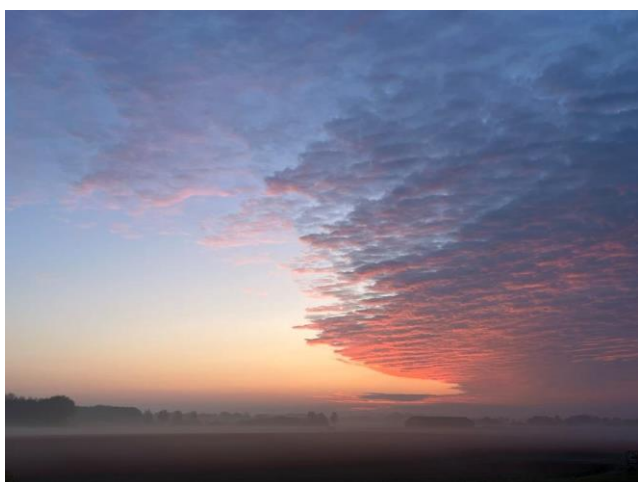

Waterviolieren langs de exlosure

Nieuwe Tapuitenkast

Zonsopgang boven de Westhoek

BMP De Westhoek - 53 ha								
Soort / Jaar	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Appelvink	-	1	-	-	-	-	-	-
Blauwborst	-	-	-	-	1	-	-	1
Boomkruiper	-	-	-	1	-	-	-	1
Boomleeuwerik	8	11	13	13	14	16	14	11
Boompieper	12	11	13	14	12	9	11	9
Braamsluiper	2	1	4	1	3	2	1	-
Buizerd	1	-	-	-	-	-	-	-
Fitis	20	23	20	15	10	12	9	7
Gaai	3	2	2	1	1	1	-	2
Gekraagde Roodstaart	15	15	12	17	13	14	12	15
Grasmus	11	18	18	11	7	9	10	7
Graspieper	1	-	2	1	-	-	-	-
Groene Specht	1	-	-	-	-	-	-	-
Grote Bonte Specht	-	-	1	1	-	-	-	-
Grote Lijster	-	-	-	-	-	1	2	2
Heggenmus	3	2	9	3	3	1	4	1
Houtduif	-	1	-	-	-	-	-	-
Kievit	1	1	1	-	1	2	3	2
Kleine Plevier	1	1	1	-	-	-	-	1
Kneu	3	5	7	4	2	5	3	3
Koekoek	-	-	-	2	-	1	1	1
Koolmees	14	14	15	13	13	12	17	13
Meerkoet	-	-	-	-	-	-	-	1
Merel	3	4	7	1	-	-	-	-
Nachtegaal	2	2	1	-	1	-	-	-
Nijlgans	1	-	1	-	-	-	-	-
Pimpelmees	7	3	9	3	6	5	8	7
Putter	1	-	-	1	2	-	-	-
Rietgors	-	-	-	-	-	1	3	1
Roodborst	-	1	-	-	-	-	-	-
Roodborsttapuit	7	9	13	13	8	7	7	10
Spotvogel	-	-	-	-	-	-	1	-
Spreeuw	1	-	-	-	-	-	-	-
Staartmees	1	1	1	-	-	1	-	-
Tapuit	-	-	1	-	1	-	-	-
Tijftjaf	2	3	-	-	-	1	5	-
Tuinfluiter	-	2	-	2	1	-	-	-
Tureluur	1	-	-	-	-	-	-	-
Veldleeuwerik	1	1	-	-	-	-	-	-
Vink	20	24	25	16	21	23	18	16
Watersnip	-	-	-	-	-	-	-	1
Wilde Eend	1	-	-	-	-	-	-	1
Winterkoning	1	1	1	-	-	-	-	1
Witte Kwikstaart	3	-	-	2	2	2	1	-
Zanglijster	-	-	-	1	1	-	-	-
Zwarte Kraai	2	1	1	1	-	-	-	-
Zwartkop	-	-	1	1	2	-	-	-
Aantal territoria	150	158	179	138	125	125	130	114
Aantal soorten	31	26	25	24	22	20	19	23

Tabel 1: Aantal territoria van 2016 t/m 2023

Verschenen/Verdwenen: Een overzicht van De Westhoek van 1986 tot 2023

Verschenen sinds 1986

Met name de opmars van de Boomleeuwerik is bijzonder te noemen in de afgelopen 37 jaar. Deze toename, die over de gehele duinstreek plaats heeft gevonden, is waarschijnlijk het gevolg van beheeringrepen waardoor het duin meer open is geworden. Het verschijnen van Blauwborst, Kievit en Rietgors heeft plaatsgevonden in en rondom de geplaatste exclusure. De toegenomen rust is positief voor Kievit en de hoger wordende natte vegetatie bij afwezigheid van begrazing biedt geschikt broedbiotoop voor Blauwborst en Rietgors.

Verdwenen

Het verdwijnen van soorten als Paapje, Tapuit, Wulp en Zomertortel uit De Westhoek is in lijn met wat er overal in duingebieden is gebeurd. Een opleving van territoria van Tapuit in 2011 (2), 2018 (1) en 2020 (1) heeft niet geleid tot het opnieuw vestigen van deze soort. Het verdwijnen van Nachtegaal en Sprinkhaanzanger heeft waarschijnlijk te maken met het verdwijnen van struweel en ruige vegetatie in De Westhoek. Roodborst is nooit in hoge dichtheden aanwezig geweest als broedvogel in De Westhoek en hetzelfde geldt voor Ringmus, welke landelijk ook sterk is afgenomen. Het verdwijnen van Ekster en Houtduif is waarschijnlijk het gevolg van de opmars van de Havik. Eksters broeden nu grotendeels in de bebouwde kom waar het voedselaanbod ook stukken hoger is.

Toegenomen

Het aantal territoria van Roodborsttapuit is vanaf 2015 bijna verdubbeld t.o.v. de periode 1986-2010. De Vink is vrijwel afwezig in periode 1986-2006 en daarna sterk toegenomen. Hetzelfde geldt voor Gekraagde Roodstaart. Voor Vink en Gekraagde Roodstaart is het ouder en groter worden van Meidoornstruweel van belang. Het afsterven van Vlier in deze periode heeft gezorgd voor een toename in het aantal holtes, waar Gekraagde Roodstaart nu voornamelijk in broedt in De Westhoek.

Afgenomen

Als gevolg van de overbegrazing door Damherten is er veel broedgelegenheid verdwenen voor vogels die in hoger gras en/of struweel broeden. Dat correspondeert met de afname van Fitis, Heggenmus, Kneu, Tjiftjaf en Winterkoning in De Westhoek. Het achteruitgaan van waardvogels zal waarschijnlijk ook ten grondslag liggen aan de achteruitgang van de Koekoek.

Wisselend wel/niet aanwezig, of in lage aantallen:

Boompieper, Gaai, Graspieper, Grote Bonte Specht, Nijlgans (sinds 2006), Putter, Spreeuw, Staartmees, Tuinfluiter, Veldleeuwerik, Zanglijster, Zwarte Kraai, Zwartkop

Over (bijna) de hele periode aanwezig

Soorten als Boompieper, Grasmus, Koolmees en Pimpelmees komen over de gehele periode voor, maar wel met sterk wisselende aantallen territoria. Bijvoorbeeld de Boompieper welke een minimum van 2 territoria in 2007 kende, tot een maximum van 15 in 2004, maar bijvoorbeeld ook 14 in 1986 en in 2019. Eenzelfde patroon is toepasbaar op de Grasmus, met een maximum van 28 in 2000 en een minimum van 5 in 2008. In 2017/2018 waren bijvoorbeeld weer 18 territoria aanwezig. Het voorkomen van Koolmees is stabiel met 18 territoria in 1989, in 2022 17 en daartussenin geregeld tussen de 7 en 10 territoria. Het aantal territoria Pimpelmees schommelt over de gehele periode tussen de 0-9, met slechts twee jaren van afwezigheid.

Toegenomen				
Soort	Minimum aantal territoria	Jaar minimum	Maximum aantal territoria	Jaar maximum
Gekraagde Roodstaart	1-5	1986-2004	17	2019
Roodborsttapuit	1-6	1986-2010	13	2019
Vink	0-5	1986-2006	25	2018
Afgenomen				
Soort	Minimum aantal territoria	Jaar minimum	Maximum aantal territoria	Jaar maximum
Fitis	7	2023	64	1993
Heggenmus	1	2023	21	1998
Kneu	2-5	2020-2023	12	1987
Koekoek	0-1	2005-2023	5	1993
Merel	0	2020	9	2008
Tjiftjaf	0-5	2009-2023	22	2004
Winterkoning	0-2	2010-2023	29	2002

